

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 255/05-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. apríla 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho o sťažnosti A. S., bytom K., zastúpenej advokátom JUDr. Ing. P. H., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 681/94) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 681/94) p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 konal bez zbytočných prietahov.

3. A. S. priznáva finančné zadost'učinenie 80 000 Sk (slovom osemdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice I povinný jej vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť A. S. trovy konania 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu JUDr. Ing. P. H., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. novembra 2005 doručená sťažnosť A. S., bytom K., zastúpenej advokátom JUDr. Ing. P. H., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a jej práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94, pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 681/94 o návrhu na odstránenie neoprávnenej stavby.

Označené konanie začalo v roku 1994 na základe žaloby o odstránenie neoprávnenej stavby na pozemku vyvlastnenom bez náhrady z 22. augusta 1994, ktorú podal právny predchodca - otec sťažovateľky, a bolo pôvodne vedené pod sp. zn. 15 C 681/94. Sťažovateľka vstúpila do konania popri iných dedičoch po smrti svojho otca v roku 1997. Konanie vo veci trvá viac ako 11 rokov, podstatnú časť konania je jeho účastníčkou aj sťažovateľka a spor stále nie je právoplatne skončený. Sťažovateľka podala 25. apríla 2005 sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi okresného súdu. Predseda okresného súdu

oznámil sťažovateľke, že predĺžil lehotu na vybavenie sťažnosti do 5. júla 2005. Po tomto dátume však sťažovateľku o vybavení sťažnosti neinformoval.

Sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a navrhuje, aby ústavný súd o jej sťažnosti takto rozhodol:

„1. Základné právo pani A. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6. ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn.: 15 C 681/94 neskôr spojenom do sp. zn.: 15 C 289/94 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje aby v konaní vedenom na OS Košice I pod sp. zn. 15 C 681/94 neskôr spojenom do sp. zn. 15C 289/94 konal bez zbytočných prietahov.

3. A. S. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 80 000,- Sk slovom osemdesiat tisíc korún, ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť A. S. trovy konania vo výške 5 302,- Sk slovom päťtisíc tristodva korún slovenských na účet právneho zástupcu advokáta menom JUDr. P. H., so sídlom... K., do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu.“

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokoval podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), a pretože nezistil dôvody na odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, prijal sťažnosť uznesením č. k. II. ÚS 255/05-7 zo 7. decembra 2005 na ďalšie konanie.

Sťažovateľka ústavnému súdu oznámila, že vo veci netrvá na ústnom pojednávaní, okresný súd na výzvu na vyjadrenie k potrebe ústneho pojednávania nereagoval

a ústavnému súdu napriek príslubu v liste Spr 2364/05 z 27. decembra 2005 a opakovanej výzve ústavného súdu zo 4. apríla 2006 vyjadrenie k sťažnosti nepredložil.

Okresný súd sa napokon vyjadril 27. apríla 2006, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci.

Ústavný súd pri hodnotení skutkového stavu veci vychádzal zo spisov okresného súdu sp. zn. 15 C 681/94 a 15 C 289/94, ktoré mu boli zaslané v súvislosti s konaniami vedenými na ústavnom súde pod sp. zn. I. ÚS 232/05 a II. ÚS 200/05.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“ a práva upraveného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“, v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 681/94).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (I. ÚS 76/03, II. ÚS 157/02). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, keď sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 20/02, I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednáwanej veci.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je žaloba, ktorou sa sťažovateľka (v procesnom postavení žalobkyne po svojom právnom predchodcovi) domáhala odstránenia neoprávnenej stavby, resp. alternatívne zriadenia vecného bremena za náhradu v prospech žalovaných v 1. a 2. rade. Konanie aj vzhľadom na nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania a na pristupovanie nových účastníkov do konania možno považovať za fakticky zložitejšie. Táto faktická zložitosť veci však nemôže ospravedlniť úplnú nečinnosť súdu v trvaní viac ako troch rokov, dĺžku obdobia medzi jednotlivými

úkonmi uskutočnenými súdom, ani doby uplynutej od podania žaloby do nariadenia prvého pojednávania vo veci a celkovú dĺžku konania, ktoré trvá už viac ako 11 rokov. Vec nemožno považovať za právne zložitú, pretože výklad a používanie platnej právnej úpravy v takýchto prípadoch sú stabilizované v judikatúre vyšších súdov.

2. Ďalším kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v konaní, bolo správanie sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania. V priebehu konania došlo na základe návrhu sťažovateľky, resp. jej právneho predchodcu k zmene návrhu na rozhodnutie vo veci samej a k opakovanému rozšíreniu okruhu žalovaných i rozhodovaniu o oslobodení od súdnych poplatkov. Podľa názoru ústavného súdu nemožno vykonanie týchto procesných úkonov, na ktoré boli oprávnení na základe OSP, považovať za skutočnosť, ktorá by mohla významnejším spôsobom ovplyvniť postup okresného súdu.

Správanie sťažovateľky ústavný súd hodnotil ako také, ktoré neprispelo k doterajšej dĺžke konania.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Z analýzy dosiaľ vykonaných úkonov súdu na základe predloženého súdneho spisu vyplýva, že okresný súd bol v spore sťažovateľky v úvodnom období od 22. augusta 1994, keď vec bola na tomto súde vedená pod sp. zn. 15 C 681/94, nečinný viac ako 3 roky. V ďalšom období vykonával úkony len sporadicky, prvé pojednávanie vo veci uskutočnil po viac ako 6 rokoch od podania žaloby, s oneskorením rozhodol o oslobodení žalobcov od súdnych poplatkov a znalecké dokazovanie nariadil po 10 rokoch od podania žaloby, keď vec uznesením č. k. 15 C 289/94-150 spojil na spoločné konanie a ustanovil znalca z odboru geodézie a kartografie na podanie znaleckého posudku.

Ústavný súd z týchto dôvodov považuje konanie, ktoré ani po viac ako jedenástich rokoch nie je právoplatne skončené, za také, ktoré je poznačené obdobia nečinnosti a zbytočnými priesťahmi ako celok. Preto ústavný súd uzavrel, že doterajší postup okresného súdu nevedol k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky a že v jeho dôsledku došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Keďže ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priesťahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa odseku 5 citovaného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 80 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Ústavný súd žiadosti sťažovateľky o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vyhovel a požadovanú sumu jej vzhľadom na celkovú doterajšiu dĺžku konania okresného súdu, konkrétne okolnosti prípadu, najmä nečinnosť okresného súdu, ako aj so zreteľom na

skutočnosť, že okresný súd do vydania tohto nálezu meritórne nerozhodol, priznal v požadovanej výške - 80 000 Sk podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. Ing. P. H., ktoré vyčíslil sumou 5 302 Sk za dva úkony po 2 501 Sk a dvakrát 150 Sk režijný paušál, v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. apríla 2006